ePublishing
EKT ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

The Gleaner

Vol 19 (1993)

In Memoriam of C. Th. Dimaras

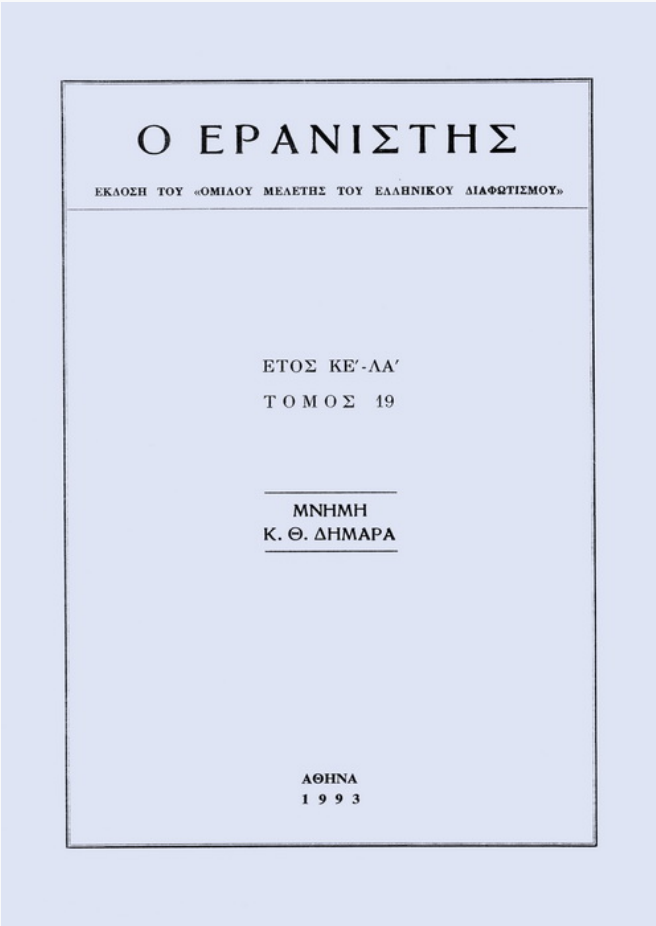

Ο ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ «ΟΜΙΛΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ»

ΕΤΟΣ ΚΕ'-ΛΑ'
ΤΟΜΟΣ 19

ΜΝΗΜΗ
Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑ

ΑΘΗΝΑ
1993

Τέσσερις αβιβλιογράφητες μεταφράσεις (16ος-18ος αι.)

Αλεξάνδρα Σφοίνη

doi: 10.12681/er.273

To cite this article:

Σφοίνη Α. (1993). Τέσσερις αβιβλιογράφητες μεταφράσεις (16ος-18ος αι.). *The Gleaner*, *19*, 325–330. https://doi.org/10.12681/er.273

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 12/10/2024 05:48:54

Παρασχολήματα

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΗΤΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ (16ος-18ος αἰ.)

ΟΙ ΕΔΩ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΟΥΜΕΝΕΣ ἐκδόσεις μεταφράσεων ἐντοπίστηκαν σὲ ἑλληνικὲς βιβλιοθῆκες (Γεννάδειος, ΕΒΕ) κατὰ τὴ διάρκεια ἔρευνας στὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος «Γλωσσομάθεια καὶ πολιτισμικὲς ἐπαφές: Ὁ Ἑλληνισμὸς μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσης (16ος-19ος αἰ.)» τοῦ ΚΝΕ/ΕΙΕ. Συγκεκριμένα πρόκειται γιὰ τέσσερις ἐκδόσεις μεταφράσεων ἀπὸ τὰ λατινικά: δύο τοῦ Κικέρωνα (16ος αἰ.), μία τοῦ Thomas a Kempis (17ος αἰ.), καὶ μία τοῦ πάπα Κλήμεντος ΙΑ' (18ος αἰ.).

1. IN HOC VOLUMINE HAEC CONTINENTUR. M. T. CIC. OFFICIORUM. LIB. III. CATO MAIOR, SIVE DE SENECTUTE. LAELIUS, SIVE DE AMICITIA. SOMNIUM SCIPIONIS EX VI. DE REP. EXCERPTUM. ΠΑΡΑΔΟΞΑ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΕΡΙ ΓΗΡΟΣ. ΕΡΜΗΝΕΙΑ. ΟΝΕΙΡΟΣ ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ.

[Κολοφών:] A a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u. Omnes quaterniones. Impressum Venetiis [apud] Melchiorem Sessam, et Petru[m] de Rauanis socios. Anno D[omi]ni M.D.XXIII. Die XIX. Martii. [Τυπογραφικὸ σῆμα.]

16 × 11 ἑκ. — φφ. [4] + 159 — ΕΒΕ ΛΦ. 2556.

Ἄσπρο δέρμα. Στὴ ράχη τοῦ ἐξώφυλλου χρυσότυπος τίτλος: M. T. CIC. DE OFFICIIS VEN. SESSA 1523. Οἱ σελίδες 152-153 λευκές. Ἡ σελιδαρίθμηση λανθασμένη σὲ ἀρκετὰ σημεῖα, δηλ.: σσ. 4 [= 24], 81 [=82], 231 [=131], 236 [=136], 239 [=139], 138 [=145], 140 [=147], 142 [=149], 144 [=151].

Ἡ μετάφραση τοῦ Cato maior sive De Senectute (Κάτων ἢ Περὶ Γήρως) εἶναι ἔργο τοῦ Θεόδωρου Γαζῆ, ἐνῶ ἡ μετάφραση τοῦ Somnium Scipionis (Ὄνειρος τοῦ Σκιπίωνος) εἶναι ἔργο τοῦ Μάξιμου Πλανούδη ποὺ ἐσφαλμένα ἔχει ἀποδοθεῖ στὸν Γαζή.[1] Τυπώθηκε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1517 στὴ Βενετία ἀπὸ τὸν Ἄλδο Μανούτιο (Aldo Manuzio) καὶ στὴ Φλωρεντία ἀπὸ τὸν Φίλιππο Ἰούντα (Filippo Giunta).[2] Ἀκολούθησαν πολλὲς

1. Βλ. *Il sogno di Scipione, voltato in Greco per Massimo Planude, e fatto volgare per Zanobi da Strata* (presso Ranieri Prosperi), Πίζα 1816. Ἐπίσης M. Gigante, «Massimo Planude interprete di Cicerone. Contributio alla critica del testo del Somnium Scipionis», *Atti del I Congresso internationale di studi Ciceroniani* (Ρώμη, Ἀπρίλιος 1959), τ. 2, Ρώμη 1961, σ. 107-226.

2. E. Legrand, *Bibliographie hellénique (XVe-XVIe siècles)*, τ. 3, Παρίσι 1903, ἀρ. 197 καὶ 198.

ἄλλες ἐκδόσεις (πάνω ἀπὸ 20).[3] Ἡ ἔκδοση τοῦ 1523 ἀπὸ τὸν Melchiore Sessa (ὁ ὁποῖος κατὰ τὰ ἔτη 1516-1525 συνεργάζεται μὲ τὸν Pietro de Ravani ἀπὸ τὴν Brescia) εἶναι πανομοιότυπη μὲ τὴν ἔκδοση τοῦ Ἄλδου τοῦ 1517, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπὶ πλέον ἀφιέρωση τοῦ Giambattista Cipelli (ἢ Jean Baptiste Egnazio) στὸν Marco Molino ποὺ περιέχει ἡ ἔκδοση τοῦ Μανούτιου. Τέλος, ἂς σημειωθεῖ καὶ ἡ ἀναφορὰ τοῦ Κ. Σάθα[4] σὲ ἔκδοση τῆς μετάφρασης τοῦ Γαζῆ τὸ 1523 στὴ Βενετία, χωρὶς τυπογραφεῖο.

2. Μία ἀκόμη ἀχρονολόγητη ἔκδοση τῆς μετάφρασης τοῦ Γαζῆ. Τὸ ἀντίτυπο εἶναι ἀκέφαλο (ἀρχίζει ἀπὸ Cc). Ἴσως 15ου-16ου αἰ.

15 × 9 ἑκ. — φφ. [28]. Γεννάδειος GC. 5546.15 (παλιὸς ἀριθ. GC. 5546.1)

Περιεχόμενα:

φφ. [1r-22v]: Μ. ΤΥΛΛ. ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥ ΚΑΤΩΝ Ο ΜΕΙΖΩΝ. Η ΠΕΡΙ ΓΗΡΩΣ. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ. Στὸ ἄνω μέρος τῆς σελίδας, πρὶν ἀπὸ τὸν τίτλο, ὑπάρχει παραλληλόγραμμο διακοσμητικὸ μὲ ἀνθέμια καὶ κεφαλή. Ἀμέσως μετὰ τὸν τίτλο ἀκολουθεῖ τὸ κείμενο τῆς μετάφρασης (χωρὶς τὸ λατινικὸ κείμενο). Στὸ τέλος, τριγωνικὸ ἀνθεμωτὸ διακοσμητικό.

φφ. [23r-28v]: Μ. ΤΥΛΛ. ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ ΟΝΕΙΡΟΣ ΤΟΥ ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ. Προηγεῖται διακοσμητικὸ ἴδιο μὲ τοῦ προηγούμενου τίτλου καὶ ἀμέσως ἕπεται τὸ ἑλληνικὸ κείμενο.

3. THOMAS à KEMPIS DE IMITATIONE CHRISTI LATINOGRAECUS. INTERPRETE GEORGIO MAYR è SOCIETATE JESU. Cum gratia et priuilegio Caesareo. AUGUSTAE VINDELICORUM TYPIS S. NICOLAI M. DC. XV.

[Κολοφών:] AUGUSTAE VINDEL. excudebat Christophorus Mangius, typis S. Nicolai. M. DCXV.

14 × 8,5 ἑκ. — σσ. [7] + 426 + [10] + [1λ.] ΕΒΕ Θ. 7053 (Παλιὸς ἀριθ. Θ. 4643).

Καφὲ χαρτόνι, φθαρμένο. Στὸ πάνω καὶ κάτω μέρος τῆς σελίδας τίτλου χειρόγραφη σημείωση: «Monastery Ottenpurans. 16.16». Πρόκειται γιὰ μοναστήρι τῆς περιοχῆς Ottobeuern τῆς Βαυαρίας (Schwaben).[5] Ὁ τίτλος βρίσκεται σὲ πλαίσιο ἐν εἴδει περγαμηνῆς, στὰ δύο κάτω ἄκρα τῆς ὁποίας εἶναι τυπωμένες μὲ καλλιγραφικὰ στοιχεῖα οἱ ὑπογραφὲς «Wolf-

---

3. Πρόκειται γιὰ ἕνα ἀπὸ τὰ περισσότερα διαδεδομένα ἔργα τοῦ ἑλληνικοῦ 16ου καὶ 17ου αἰώνα (πάνω ἀπὸ 20 ἐκδόσεις). Γιὰ τὸ σύνολο τῶν ἐκδόσεων, βλ. Θωμᾶς Παπαδόπουλος, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία (1466 ci.-1800)*, τ. 1, ἀρ. 1734-1752 καὶ τ. 2, ἀρ. 921, 1009.

4. Κ. Σάθας, *Νεοελληνικὴ Φιλολογία*, Ἀθήνα 1868, σ. 40.

5. Γράφεται καὶ Ottenburanum, Outinburra, Otinburra, Ut(t)enbura, Uttinpurrha, Ottinpurra, βλ. J. G. Th. Graesse, *Orbis latinus oder Verzeichnis der wichtisten leteinischen Orts- und Ländernamen*, Βερολίνο 1909, σ. 233.

gang» ἀριστερὰ καὶ «Kilian-scalp» δεξιά. Πρόκειται γιὰ τὸν χαράκτη Wolfgang Kilian (1581-1662), μέλος τῆς σημαντικῆς οἰκογένειας χαρακτῶν Kilian ἀπὸ τὸ Augsburg. Πάνω ἀπὸ τὸν τίτλο ὑπάρχει χαλκογραφία —προφανῶς τοῦ W. Kilian— ἀπεικονίζουσα πέντε πιστοὺς βαστάζοντες σταυρὸ καὶ ἀνερχόμενους τὸ ὄρος, ὁδὸ τῆς σωτηρίας πρὸς τὸν Θεό. Στὸν ἕνα σταυρὸ εἶναι χαραγμένο τὸ ὄνομα Thomas a Kempis.

Περιεχόμενα:

σσ. [3-6]: ADMODUM REVERENDO IN CHRISTO PATRI NOSTRO P. Claudio Aquauiua, Societatis JESV Praeposito Genarali. Ἀφιέρωση τοῦ G. Mayr στὸν Cl. Aquaviva, γενικὸ Ἡγούμενο τῆς Συντροφίας τῶν Ἰησουιτῶν ἀπὸ τὸ 1581 ὡς τὸν θάνατό του (1615), μὲ ὑπογραφή: Augustae Vindelicorum 5 Aprilis 1615. Rdae. Pis. Vae. minimus in Christo seruus. Georgius Mayr.

σ. [7]: FACULTAS R. P. Prouincialis superioris Germaniae Societatis JESV Sacra Caes. Maiest. autoritate ac priuilegio nostrae Societati pro libris edendus 20. Sept. Anno 1612. Pragae consesso, ego Melchior Härtelius Societatis IESU per superiorem Germaniam Praepositus Provincialis honesto viro Christophoro Mangio Typographo Augustanto potestatem facio excudendi Thomae a Kempis de Imitatione Christi libros quator, a P. Georgio Mayr Societatis nostrae Graecè redditos. In cuius rei fidem hoc ei testimonium manu mea subscriptum, e sigillo munitum dare volui. Augustae 25. Octobris. Anno 1614. / Melchior Härtelius.

σσ. 1-426: Caput I. (Κεφάλαιον Α'.) Τὸ λατινικὸ κείμενο ἀριστερὰ καὶ ἡ ἑλληνικὴ μετάφραση δεξιά. Τὸ λατινικὸ κείμενο εἶναι ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ ἐπίσης Ἰησουίτη Henricus Sommalius (Henri de Sommal), Antverpiae 1599.[6]

σσ. [427-434]: Index Capitum.

σ. [435]: Errata.

σ. [436]: Σφραγίδα ὠοειδὴς μὲ ἀπεικόνιση τοῦ Ποιμένος στὸ ἐσωτερικὸ καὶ ἐπιγραφὴ στὸ πλαίσιο: IHS. BENEFICENTIAE ET COMMUN: NOLITE. OBLIVISCI.

Πρόκειται γιὰ τὴν πρώτη ἔκδοση τῆς ἑλληνικῆς μετάφρασης ἀπὸ τὸν Ἰησουίτη καὶ ἑλληνιστὴ Georg Mayr (Γεώργιος Μάριος) τοῦ ἔργου τοῦ Thomas a Kempis «De Imitatione Christi» (Περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μιμήσεως), τὸ ὁποῖο ἀποδίδεται κατ' ἄλλους καὶ στὸν Jean Charlier de Gerson.[7] Ὁ τίτλος ἀναγράφεται στὸν C. Sommervogel.[8] Τὸ ἀντίτυπο

6. Βλ. Carlos Sommervogel, *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus*, Παρίσι 1896 (φωτοτυπημένη ἐπανέκδ. Louvain 1960), τ. 7, στ. 1375.

7. Βλ. *Dictionnaire de Théologie catholique*, τ. 15/1, Παρίσι 1946, στ. 763-765 καὶ A. E. Barbier, *Dictionnaire des ouvrages anonymes*, Παρίσι 1965 (φωτοτυπημένη ἐπανέκδ.), II, στ. 894.

8. Βλ. C. Sommervogel, *ὅ.π.*, τ. 5, στ. 815, ὅπου καὶ τὸ σύνολο τῶν ἐκδόσεων, στ. 815-816.

εἶναι σπάνιο, δὲν ἀναφέρεται στοὺς καταλόγους τῆς Bibliothèque Nationale de Paris οὔτε τοῦ British Museum. Στὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία ἔχουν καταχωρισθεῖ οἱ ἐκδόσεις τῶν ἐτῶν 1762,[9] 1824 καὶ 1829.[10]

Στὴ Γεννάδειο ἐντοπίστηκαν ἀκόμη: 1) Μία ἔκδοση τοῦ λατινικοῦ κειμένου τοῦ H. Sommalius μὲ ταυτόχρονη ἔκδοση τῆς μετάφρασης τοῦ G. Mayr ἀναθεωρημένης (Augustoriti Pictonum 1620?). 2) Μία ἔκδοση τῆς μετάφρασης τοῦ G. Mayr, ἀναθεωρημένης ἀπὸ τὸν Eugène Pion de Hersant (Παρίσι 1858). 3) Μία πολύγλωσση ἔκδοση τῆς Imitatione Christi ἡ ὁποία περιλαμβάνει καὶ τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση τοῦ Mayr (Βαυαρία 1837). (Γεννάδιος Β/Τ 1592.2, Τ. 1595.33, Τ. 1595.)

4. HOMILIAE SS. D. NOSTRI CLEMENTIS XI. Hactenus habitae ad Pop. Rom. Graecae è Latinis factae. Labore ac studio R. P. IOANNIS SAGUENS Ordinis Minimorum et Urbis Tolosanae alumno, hic et Romae olim veterano Philosophiae ac Theologiae Professores. Συνέγραψε ταυτηνὶ ἑρμηνείαν τῶν τέως λεχθεισῶν ὁμιλιῶν τοῦ παναγιωτάτου κυρίου ἡμῶν Κλήμεντος τοῦ ἑνδεκάτου ὁ προειρημένος Ἰωάννης Σαγουένσιος Κελτής, καὶ ἱερόδουλος, ὥς φασιν, Ἐλάχιστος· ἐξέδωκε δὲ τὴν αὐτὴν ἐπὶ πόλεως, τ' αὐτὸν τετροφυίας, Τολώσης ἐκ χαλκογραφείου τοῦ Κολομεριανοῦ μετ' ἐξουσίας τῶν προστατῶν, ἔτει ,αψ'. [Τυπογραφικὸ σῆμα] TOLOSAE, Typis GUILL. LUD. COLOMIEZ, Typographi Regii. M. DCC. VI SUPERIORUM PERMISSU.

19 × 12,5 ἑκ. — φφ. [35[+ σσ. 305 + [1]. — ΕΒΕ Θ. 3021 // Γεννάδειος Τ. 2062.

Τὸ ἀντίτυπο τῆς Γενναδείου (δέρμα καφὲ μὲ χρυσότυπη διακόσμηση στὴ ράχη καὶ τίτλο «HOMILI SS. D. N. CLEM. XI») φέρει στὸ recto τοῦ πρώτου παράφυλλου χειρόγραφη ἀφιέρωση τοῦ μεταφραστῆ στὸν ἰατρὸ P. Bonneau: «Clarissimo Viro ac doctissimo Medico P. Bonneau, qui de alcaliis libro nuper edito uiam ad curandas plerasque corporis agritudines breuissimam et tutissimam tradidit, hasce ὁμιλίας Clementis XI feliciter regnantis, omnibus animae agritudinibus leuandis peridoneas, et a se quidem graece conuersas offert Fr. Ioannes Saguens Minimus».[11]

Μεταφραστὴς εἶναι ὁ Jean Saguens (Ἰωάννης Σαγουένσιος), ἀπὸ τοὺς minores τῆς Τουλούζης τὸν 17ο αἰ. καὶ μαθητὴς τοῦ Emanuel Maignan, Γάλλου οὐμανιστῆ φιλόσοφου (1601-1671). Ἔγραψε ἐκλαϊκευτικὲς ἐκδοχὲς τῶν ἔργων τοῦ Maignan (Cursus philosophicus, Τουλούζη 1703,

9. Φ. Ἠλιού, *Προσθῆκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία. Α) Τὰ βιβλιογραφικὰ κατάλοιπα τοῦ E. Legrand καὶ τοῦ H. Pernot (1515-1799)*, Ἀθήνα 1973, ἀρ. 141.

10. Δ. Σ. Γκίνης - Β. Γ. Μέξας, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863*, τ. 1, ἀρ. 1451 καὶ 1884.

11. Ἀναφέρεται ἴσως στὸ ἔργο τοῦ Bonneau *Vertus et usage de l'azoth, par le sieur Raphael (Bonneau, docteur en médécine)*, Τουλούζη 1704 (τὸ μόνο ἀναγραφόμενο στὸν κατάλογο τῆς *Bibliothèque Nationale de Paris*, τ. 15, 1903, στ. 945).

Philosophia Maignani scholastica, Κολωνία 1718). Οἱ φιλοσοφικές του ἰδέες τὸν ἐντάσσουν στὴν καρτεσιανὴ ἰδεολογία (Systema gratiae philosophico-theologicum, Κολωνία 1721).[12]

Ἡ μετάφραση αὐτὴ περιέχει 16 Ὁμιλίες (Homiliae) τοῦ Πάπα Κλήμεντος ΙΑ', οἱ ὁποῖες ἐκφωνήθηκαν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Πάσχα, καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων κατὰ τὰ ἔτη 1701-1706, καὶ 2 Λόγους (Orationes Consistoriales) ποὺ ἀναφέρονται σὲ σεισμὸ τοῦ 1703.[13] Οἱ 8 ἀπὸ τὶς 16 ὁμιλίες ἔχουν ἐκδοθεῖ ξεχωριστὰ ἀπὸ διάφορους μεταφραστὲς (κυρίως σπουδαστὲς τοῦ Ἑλλ. Κολλεγίου τῆς Ρώμης), ὅπως Ι. Πατούσας, Μ. Τυπάλδος, Γκρ. Τυπάλδος, Α. Ἀνδρούτσης, Δ. Γεωργούλλιος, Λ. Ἀμμιράλιος, Gr. Arena.[14] Λατινικὸ κείμενο καὶ ἑλληνικὴ μετάφραση ἀντικριστά.

Περιεχόμενα:

φφ. [1v-2r]: SANCTISSIMO PATRI CLEMENTI XI PONTIFICI MAXIMO (Τῷ Παναγιωτάτῳ Πατρὶ ΚΛΗΜΕΝΤΙ ΙΑ'. ΑΚΡΩ ΑΡΧΙΕΡΕΙ). Ἀφιερωτικὴ ἐπιστολὴ (Epistola Dedicatoria) πρὸς τὸν Κλήμεντα.

φφ. [26v-27r]: Tolosae in Caenobie Minimorum S. Rochi nuncupato, die 8. mensis Decembris. Anno 1706 Addictissimus et obsequentissimus in Christo Filius, ac Servus Frater IOANNES SAGUENS Minimus (Ἐν Τολώσῃ καὶ ἐν κοινοβίῳ ἐπίκλην τοῦ ἐν ἁγίοις Ρόχου. τῇ η μηνὸς δεκεμβρίου. Ἔτει ,αψ'. Προθυμότατος καὶ ὑπηρετικώτατος ἐν Χριστῷ υἱός τε καὶ δοῦλος. Ἀδελφὸς ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΓΟΥΕΝΣΙΟΣ ὁ Ἐλάχιστος).

φφ. [27v-36r]: LECTORIBUS BENEVOLIS. PRAEFATIO (ΤΟΙΣ ΜΕΤ' ΕΥΝΟΙΑΣ ἐντευξομένοις. ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ). Ἐκθέτει τὴν μεταφραστικὴ μέθοδο ποὺ ἀκολούθησε, συγκρίνει τὴν ἑλληνικὴ μὲ τὴν λατινικὴ γλώσσα καὶ τὶς δυσκολίες ποὺ παρουσιάζει τὸ μεταφραστικὸ ἐγχείρημα. Τέλος ἐπαινεῖ τὴν καλλιέπεια τοῦ Κλήμεντος καὶ τὸν συγκρίνει μὲ τὸν Χρυσόστομο.

φ. [36v]-σ. 1: APPROBATIO. Reverendissimi Patris ZACHARIAE ROSLET, Correctoris Generalis Ordinis Minimorum. FRATER ZACHARIAS ROSLET, Ordinis Minimorum Corrector Generalis [...] Datum Romae die 22 Novembris 1706. Fr. Zacharias Roslet Corrector Generalis. De mandato reverendissimi Patris Generalis. Fr. Johannes Baptista Clement, Collega Gallus.

---

12. Βλ. *Dictionnaire de Théologie catholique*, τ. 14/1, Παρίσι 1939, στ. 744-745.

13. Γιὰ τὸ σύνολο τῶν Ὁμιλιῶν καὶ τῶν Λόγων, βλ. *Clementis Undecimi Pontificis Maximi Opera*, Ρώμη 1723: I, Homiliae in Evangelia (οἱ 16 πρῶτες Ὁμιλίες, σσ. 5-65) καὶ II, Orationes Consistoriales (οἱ 2 Λόγοι τοῦ 1703, σσ. 29-33).

14. Βλ. E. Legrand, *Bibliographie hellénique*, 18ος αἰ., ὅ.π., τ. 1, ἀρ. 11, 13, 14, 34. Θ. Παπαδόπουλος, «Προσθῆκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία. Συμβολὴ πρώτη», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 14 (1977), 138-184, ἀρ. 49. Μ. Φώσκολος, «Συμπλήρωμα στὶς ἑλληνικὲς ἱστορικὲς βιβλιογραφίες (1523-1874)», *Ὁ Ἐρανιστὴς* 12 (1975), 28-51, ἀρ. 10, 12, 14. Γιὰ τὸ σύνολο τῶν ἐκδόσεων βλ. Θ. Παπαδόπουλος, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία*, *ὅ.π.*, τ. 1, ἀρ. 1761-1769.

σσ. 2-19: HOMILIA PRIMA (ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΩΤΗ).[15]
σσ. 20-35: HOMILIA SECUNDA (ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ).[16]
σσ. 36-51: HOMILIA TERTIA (ΟΜΙΛΙΑ TRITH [sic]).[17]
σσ. 52-63: HOMILIA QUARTA (ΟΜΙΛΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ).[18]
σσ. 64-79: HOMILIA QUINTA (ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΜΠΤΗ).[19]
σσ. 80-89: ORATIO PRIMA (ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ).
σσ. 90-97: ORATIO SECUNDA (ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ).
σσ. 98-113: HOMILIA SEXTA (ΟΜΙΛΙΑ ΕΚΤΗ).
σσ. 114-131: HOMILIA SEPTIMA (ΟΜΙΛΙΑ ΕΒΔΟΜΗ).
σσ. 132-147: HOMILIA OCTAVA (ΟΜΙΛΙΑ ΟΓΔΟΗ).
σσ. 148-165: HOMILIA NONA (ΟΜΙΛΙΑ ΕΝΝΑΤΗ).
σσ. 166-187: HOMILIA DECIMA (ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΚΑΤΗ).
σσ. 188-203: HOMILIA UNDECIMA (ΟΜΙΛΙΑ ΕΝΔΕΚΑΤΗ).
σσ. 204-227: HOMILIA DUODECIMA (ΟΜΙΛΙΑ ΔΥΟΔΕΚΑΤΗ).[20]
σσ. 228-245: HOMILIA DECIMATERTIA (ΟΜΙΛΙΑ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ).[21]
σσ. 246-263: HOMILIA DECIMA QUARTA (ΟΜΙΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗ).[22]
σσ. 264-285: HOMILIA DECIMA QUINTA (ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗ).
σσ. 286-305: HOMILIA DECIMA SEXTA (ΟΜΙΛΙΑ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗ).

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΦΟΙΝΗ

ΤΑ "ΒΑΣΙΛΙΚΑ" (ἔκδ. Fabrotus) ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟ ΟΤΙ ἡ πρώτη ἔντυπη ἔκδοση τῶν «Βασιλικῶν», ἡ ὁποία ἔγινε στὸ Παρίσι τὸ 1647,[1] κυκλοφόρησε καὶ στὸ χῶρο τῆς «καθ' ἡμᾶς

15. Πβ. τὴν μετάφραση τοῦ Ἱερώνυμου Τυπάλδου (Φώσκολος, *ὅ.π.*, ἀρ. 10).

16. Πβ. τὶς μεταφράσεις τοῦ Ἱερώνυμου Τυπάλδου (*στὸ ἴδιο*) καὶ τοῦ Gregorius Arena (Παπαδόπουλος, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία*, ὅ.π., τ. 2, ἀρ. 495).

17. Πβ. τὶς μεταφράσεις τῶν Μελέτιου Τυπάλδου καὶ Ἰω. Πατούσα (Legrand, *ὅ.π.*, ἀρ. 11 καὶ 13).

18. Πβ. τὴ μετάφραση τοῦ Μελέτιου Τυπάλδου (Legrand, *ὅ.π.*, ἀρ. 14).

19. Πβ. τὴ μετάφραση τοῦ Μελέτιου Τυπάλδου (*στὸ ἴδιο*).

20. Πβ. τὴ μετάφραση τοῦ Ἀνδρέα Γκρίττη Τυπάλδου (Φώσκολος, *ὅ.π.*, ἀρ. 12).

21. Πβ. τὴ μετάφραση τοῦ Ἀνδρέα Γκρίττη Τυπάλδου (*στὸ ἴδιο*).

22. Πβ. τὶς μεταφράσεις τοῦ Ἀλ. Ἀνδρούτσιου (Legrand, *ὅ.π.*, ἀρ. 34) καὶ τοῦ Δημ. Γεωργούλλιου (Παπαδόπουλος, «Προσθῆκες», *ὅ.π.*, ἀρ. 49).

1. C. A. Fabrotus, *Τῶν Βασιλικῶν Βιβλία Ξ'. Βασιλικῶν Libri Lx. In Vii tomis divisi. Latine vertit et graece edidit*, Παρίσι 1647.